

[Olufson.]

grundelse komme bagefter og sige, at der ikke har været ført dagligt Tilsyn, for det skal Arkitekten ikke føre.

Desværre er der mange daarlige Haandværkere blandt dem, der nu bygger Stats-huse; de stabile Haandværkere trækker sig tilbage, fordi Byggesummen efter deres Mening er for lille, og det bliver mere og mere en Stab af daarligere Haandværkere, der opfører Statshuse, og jeg har lagt Mærke til nu i Sommer, at nu er man utilbøjelig til at ville syne Husene under Tag, nu forlanger man ikke Husene afsynet, før de er fuldt færdige, og det vil sige, at saa staa Husene og er pudset med Cement, og alle de smaa Hummelejsreger, der har været, og som man ellers havde kunnet opdage, er dækket.

Derfor tror jeg, det bliver nødvendigt, at Administrationen ligefrem siger, at Husene skal afsynes, før de bliver pudset, saa man kan se, om Forbandtet er i Orden, og i det hele taget, om det er, som det skal være. Jeg ser, at det ærede Medlem Hr. Mads Larsen, der jo er i Administrationen, ryster stærkt paa Hovedet; det kan godt være, de er mere ærlige ovre paa Fyn, men dér, hvor jeg kender til det, er der i hvert Tilfælde foregaaet den Slags Ting, og jeg tror, vi maa stille dette Krav.

Hvad Jordprisen angaar, ønsker jeg gerne at gentage, hvad jeg sagde, at Husmændene skal købe Jorden under eget Ansvar, og Amtskommissionens og Statens Jordlovsudvalgs Opgave er at udtale sig om, om den købte Jord i Henseende til Beliggenhed, Form og Bonitet er en saadan, at der kan oprettes et Husmandsbrug derpaa, og om Prisen er passende. Det har lidt efter lidt udviklet sig til, at man ude omkring siger: Vi sætter nok en Pris, men det betyder ikke noget, lad nu Amtskommissionen bestemme Prisen. Dette er uheldigt; Amtskommissionerne skal ikke gaa ud og handle; de skal enten sige, at den Jord kan man antage til Prisen, eller ogsaa skal man kassere den.

Kommissionerne skal ved Siden af dette sørge for, at Statens Pantessikkerhed er nogenlunde betrygget, og her er der et Forhold, som sikkert i den kommende Tid vil komme til at mærkes en Del Steder. I den lave Krones Tid, som man plejer at sige, blev der købt Ejendomme og oprettet Husmandsbrug — da vilde jo alle have Jord, da vilde alle bygge rundt omkring i Landet — til Priser, der ikke svarer til dem, vi har i Nutiden. Det er klart, at paa disse Ejendomme vil der blive Tab, og det

er forholdsvis let nu at konstatere dette og kritisere dem, der har været med i Arbejdet, for det stærke Krav, der var om Jord, tvang dem til at antage Jord, som de sikkert ikke vilde have antaget i Dag.

Men, som sagt, jeg vilde gerne slaa fast endnu en Gang, at Kommissionens og Jordlovsudvalgets og Arkitektens Opgave er at være Raadgivere, de skal ikke staa som Formyndere, Husmændene handler paa eget Ansvar, det skal de vide, og de kan ikke med nogen Ret komme og bebrejde andre, der har gjort et stort Stykke Arbejde for at faa en Handel gjort bedre, at den saa endda ikke er god nok. Jeg tror, det vil være formaalstjenligt at drage dette frem, saa at de ved, at de køber Jorden og bygger under eget Ansvar, saa tror jeg Kritikken i nogen Grad vil vende sig derhen, hvor den egentlig bør vendes.

Da jeg er kommet ind paa dette Spørgsmaal, vil jeg gerne gaa en lille Smule videre ind paa det. Naar man ser paa Forholdene, som de har udviklet sig, viser det sig, at det lidt efter lidt er blevet helt andre Kredse af Befolkningen, der faar Gavn af denne Lovgivning. Da vi fik Loven i 1899, hed den Lov om Jord til Landarbejdere, og det var udtrykkeligt fremhævet deri, at det skulde være Landarbejdere eller Tyende, der kom ind under Lovens Rammer. Senere blev Loven ændret og kom til at hedde: Lov om Erhvervelse af Jord til Husmandsbrug. Men hvis man i Dag vil være ærlig, burde man igen ændre Loven og ændre den til at hedde: Lov om Erhvervelse af Jord til Gaardmandsbørn.

Saadan har Forholdene nemlig udviklet sig, og der ligger, forekommer det mig, for Landboerne en Spore til Omtanke deri, at medens i de første Aar vel en Landarbejder og en Tjenestekarl var i Stand til at komme i Besiddelse af disse Husmandsbrug, og medens det var saadan, at en Gaardmandssøn meget skulde have sig frabedt at komme i Besiddelse af et saadant Brug — da jeg fik Laan i 1903, var det ikke nogen absolut Ære at være Statshusmand; vi blev nægtet Kredit, naar vi kom paa Auktion, og kom vi til en Bank, saa hed det: vi laaner ikke ud til Statshusmænd, selv om vi havde Kautionsister. Vi var kort sagt, hvad man kalder 2den Klasses Borgere, man saa ikke paa os med samme Øjne som paa andre — saa er det nu saadan, at det, naar man gennemgaar Ansøgningerne, viser sig, at over Halvdelen af dem kommer fra Personer, der er udgaaet fra Gaardmandshjem, og efterhaanden som Tiden gaar,